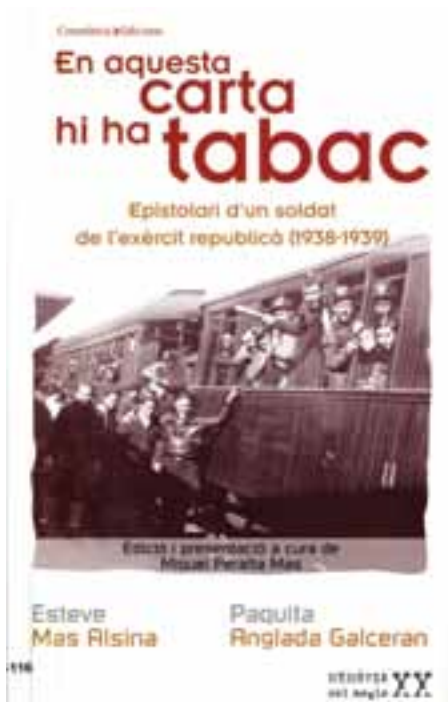

mateix temps rigorosa en el seu contingut històric, i tracta una temàtica insòlita en la nostra bibliografia local.

Domènec Ferran i Gomez

MAS I ALSINA, Esteve; ANGLADA I GALCERAN, Paquita. **En aquesta carta hi ha tabac. Epistolari d'un soldat de l'exèrcit republicà (1938-1939)**. Edició i presentació a cura de Miquel PERALTA I MAS. Valls: Cossetània Edicions, 2010 (Col·lecció "Memòria del segle xx", núm. 16). 192 pàgines.

El juliol de 1938, quan ja feia dos anys complerts de l'inici de la Guerra Civil, el jove terrassenc Esteve Mas i Alsina, comptable del Banco Hispano Americano, era

cridat precipitadament a incorporar-se a l'exèrcit republicà, al front Segre-Pirineus. Amb 33 anys acabats de fer, deixava a Terrassa la seva esposa Paquita Anglada i Galceran, embarassada de pocs mesos, i la petita Maria Rosa, de tres anys.

La separació d'aquesta jove parella generarà un intens, tendre i colpidor intercanvi de correspondència des de juliol de 1938 fins al març de 1939. Són un total de 88 cartes i postals manuscrites, ben datades, escrites en català, excepte les cinc darreres, en castellà, enviades aquestes a partir de març de 1939 des del camp de concentració de Puebla de Caramiñal (a la Corunya), quan, fet presoner a les acaballes de la guerra, demanà a la seva dona que sol·licités informes favorables als responsables del Banco Hispano Americano, per tal de facilitar el seu alliberament i la tornada a casa. Finalment, l'Esteve torna a Terrassa malalt, i mor al cap de poc, el 4 de febrer de 1940.

Aquesta història, que és una de tantes històries personals i familiars capgirades per la guerra civil, surt de l'anonimat gràcies a Miquel Peralta i Mas, periodista, professor i investigador de la Universitat Ramon Llull, i nét de l'Esteve i la Paquita. Peralta es retroba amb aquest epistolari íntegre i inèdit dels seus avis, perdut en el silenci de setanta anys i guardat dins una capsa en un armari per les dues filles dels protagonistes. La contextualització del moment històric i familiar i la transcripció de la correspondència, amb alguna nota a peu de pàgina per part de l'editor, es converteixen a partir d'aquí en un material històric de gran valor, ja que es pot considerar un fet extraordinari que les cartes s'hagin conservat en un període tan convuls.

El llibre està plantejat a mode de relat; després de la presentació a càrrec de Miquel

Peralta, les cartes se succeeixen de manera cronològica i entrelaçada, ja que els protagonistes es contesten successivament. Són cartes no gaire llargues, singulars, que produeixen en llegir-les un impacte profund, colpidor, i que, sense buscar-ho, es converteixen en testimonis d'un món fràgil, ple de pors per la realitat present de la guerra, però també per les incerteses del futur.

Tal com s'indica a les pàgines inicials de presentació, la lectura de les cartes va oferint el coneixement de la quotidianitat de la guerra des de dos indrets i perspectives diferents: la del soldat al front i la de la vida quotidiana a Terrassa, a la reraguarda. Quan Esteve escriu, parla de la manca d'equipament per als soldats, del fred, del menjar, de l'activitat diària, dels llocs per on van passant, dels terrassencs que estan amb ell o es troba, però també se'n desprèn el neguit per saber com està la seva esposa, la nostàlgia per la filla que fa dies que no veu i l'enyor per no conèixer la filla acabada de néixer... Paquita, des de Terrassa, va fent gairebé un inventari del seu dia a dia: les dificultats de tirar endavant, la relació amb els veïns i coneguts, l'encariment dels preus del menjar, la manca de subministraments bàsics, el funcionament dels menjadors populars i el Socors Roig, la preocupació d'enviar roba, menjar i tabac, i el desig d'un final de la guerra que no arriba,... en una correspondència que deixa entreveure constants moments de tendresa en referir-se a l'estimació que sent pel seu marit i la sensació de responsabilitat per tirar endavant, tota sola, les dues nenes.

Més enllà de la història amb situacions molt difícils i concretes, el llibre té el valor de ser un important testimoni que se suma a les obres de recuperació de la memòria col·lectiva d'un temps i d'un país; per aquest

motiu ha rebut el suport de Memorial Democràtic del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Mariona Vigués i Julià
*Historiadora i professora
d'Educació Secundària*

SOLER I JIMÉNEZ, Joan (coord. i guió); CALVO I CAMPOS, Eloi (realització); FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Ana (guió). **25 anys de Terme.** Vídeo produït pel Centre d'Estudis Històrics de Terrassa i l'Arxiu Històric de Terrassa. 27 minuts de durada.

Amb motiu del número 25 de *Terme. Revista d'història* es va fer la presentació de la revista al Cinema Catalunya, durant la qual es va passar en pantalla aquest vídeo. Es podia haver optat per un repàs icònic de la història de la revista (que aquí queda confinada a l'esquemàtic segon capítol), però afortunadament els guionistes van tenir algunes idees millors. I, encara que hi ha alguns alts i baixos, en general es tracta d'un "mig documental, mig ficció" molt divertit i, sobretot, ben dirigit i realitzat. Valorem també el format apaïsat de la imatge, que contribueix força al resultat final. Passem a valorar els capítols.

1- *Escena a l'Arxiu Històric Comarcal.* En pretès directe, el presentador de Canal